

Zvukové jazykové prostriedky

Jazyk → je to súbor znakov a pravidiel ich používania

Reč → je ľudská schopnosť tvoriť artikulované zvuky a pomocou nich sa dorozumievať

Fonetika → sa zaoberá resp. opisuje tvorenie zvukov reči – rečovými orgánmi a základnou jednotkou fonetiky je hláska.

Fonológia → si všíma fungovanie ľudskej reči v praxi pri používaní jazyka základnou jednotkou je fonéma

fonéma → je najmenšia uvedomovaná zvuková jednotka ktorá rozlišuje význam slova v jazyku.

Fonetická transkripčia → fonetický zápis textu dedina (ďeďina)

Vznik reči

- 1) Dýchacia zložka (respiračná) základným stavebným materiálom je vzduch. Na tvorenie hlasu a na artikuláciu sa zvyčajne výdychový prúd .
- 2) Hlasová zložka (fonačná) činnosťou kmitaním hlasiviek , periodickým únikom vzduchového prúdu vzniká neartikulovaný zvuk hlasový ústroj je uložený v hrtane
- 3) Upravujúca zložka (modifikačná) tvoria ju 3 dutiny hrdelná ústna a nosová ktoré napomáhajú tvorbu hlások
- 4) Sluchová zložka (auditívna) sluchové vnímanie umožňuje sluchový orgán ktorý sa skladá z 3 základných častí vonkajšie , vnútorné a stredné ucho .

Zvukové javy reči.

Hlásky patria k zvukovým prostriedkom ktoré súvisia z artikuláciou a vznikajú činnosťou artikulačných orgánov , teda pohybmi rečových orgánov článkujeme reč iné zvukové javy v reči vznikajú moduláciou – úpravou artikulačného prúdu , a to :

1. Zmenou sily hlasu (silová modulácia)
2. Doby trvania (časová modulácia)
3. Zmenou výšky tónu (tónová modulácia)
Alebo
4. Kvalitou hlasu (kvalitatívna modulácia)

Časová modulácia

1. Pauza (prestávka)
 - Fyziologická pauza
 - Logická
2. Tempo (rýchlosť)
3. Kvantita (dĺžka) dlhá samohláska alebo dvojhláska trvá dvojnásobok trvania krátkej
4. Rytmus - vzniká striedaným prízvučných a neprízvučných slabík v slove

Silová modulácia

1. Intenzita hlasu
2. Prízvuk - hlavný prízvuk je v slovenčine pevný a je vždy na prvej slabike slova.
3. Dôraz – je to intonačné vyzdvihnutie významovo najdôležitejšieho (emfáza je citový dôraz na slabike ktorá sa nápadne predlžuje)

Tónová modulácia

1. Hlasový register
2. Melódia (klesavá , stúpavá , stúpavo-klesavá , klesavá-stúpavá)

Kvalita hlasu (timbre)

Emotikon → smejko elektronický výraz na prejavenie nálady

Enihmatická reč → hádanka

Polygon →

Polyhistor → je človek ktorý sa vyzná v mnohých vedných odboroch

Segment → je to vyčlenení výsek alebo časť slova

Suprasegment → jav ktorý prekrýva predchádzajúci jav

Štylistické využitie zvukovej stránky slov

1. Rým : zvuková zhoda slabí
 - Aabb . družený
 - Abab – striedavý
 - Abba – obkroční
 - Abcb – prekrývaný
 - Abcabc – postupný
2. Eufónia → ľubozvučnosť slov obsahujú veľa samohlások napr. Italiano snehulienka
3. Kakofónia → jazykolamy
4. Zvukomalba → Napodobňuje zvuky prírodné alebo pracovné zvuky a autor sa snaží zachytiť
5. Aliterácia → figúra ktorá využíva zvukovú zhodu na začiatku slov vykrádači a vydridusi vydieral vynikajúceho vynálezcu Vincenta vyžlu

Rýchla rota pozúrených rotvajlerov rázne rozkúsala rabujúcim Rómom ruky

Náuční štýl :

1. komunikačná sféra:
 - pracovná
 - verejná
 - záujmová
2. Komunikanti :
 - Odborník → verejnosť
 - Odborník → odborníkom
 - Učiteľ → žiak
3. Funkcia : Vysvetľovacia : Zverejňovať nové vedecké poznatky a sprostredkovať ich odbornej i neodbornej verejnosti
4. Znaký :
 - Verejnosť
 - Písomnosť
 - Monologickosť
 - Odbornosť pojmovosť
 - Využíva sa autorskí plurál
5. Útvary :

Vedecko náučné ich cieľom je spracovať objavené rozšíriť vysvetliť ; výkladové objektívne

 - Žiacke a odborné študentské práce
 - Odborný referát
 - Habilitačná práca (docentúra)
 - Dizertačná práca (doktorát)
 - Ich cieľom je rozšíriť objavené medzi neodbornú verejnosť
 - Výkladové a úvahové sú subjektívnejšie
 - Autor sa angažuje prináša svoj názor
 - !recenzia
 - Popularizačná prednáška článok

- 24=HvD hodín v dny

- 29 = DvFvPR Dny vo februári v priestupnom roku

- 9 = PSS planét slnečnej sústavy

- 18 = JvG jamiek v golfe

- 12 = KA kristových apoštolov

- 8 = SK samosprávnych krajov

- 365 = DvR dny v roku

- 12 = ZZ znamený zverokruhu

- 4 = EvNZ evanelii v novom zákone

- 88 = KK kláves klavíra
- 90 = SPU stupňov pravého uhla
- 7 = TaS trpezlívok a snehulienka
- 5 = PnR prstov na ruke
- 7 = DS divov sveta
- 40 = ZaA zbojníkov a alibaba
- 12 = T tucet
- 11 = HF hráčov futbalu
- 100 = JK jarných kilometrov
- 12 = MvR mesiacov v roku
- 10 = BP božích prikázaný
- 54 = KvB kariet v balíku
- 2 = P pár
- 64 = PnŠ políčok na šachovnici
- 45 = MVH minut v hodine
- 100 = CvM centimetrov v metre
- /

Veľké písmená v spisovnej slovenčine sa píšú :

1. na začiatku vlastných mien
2. na začiatku viet a súvetí
3. na znak úcty
4. v niektorých skratkách a ustálených značkách
5. na vyzdvihnutie niektorých slov alebo častí jazykového prejavu

slovom boh z malým b sa pomenúva nadprirodzená bytosť

meno kresťanského boha sa píše z veľkým začiatočným písmenom – boh

prídavné meno i viac slovné meno utvorené od vlastného Boh Boží sa píše z veľkým začiatočným písmenom napr. Božie zákony Boží syn , Božia matka ale v ustálených spojeniach a obrazných pomenovaniach sa píše slovo boží z malým b.

napr. boží dar , božia príroda , pánubohu za chrptom

tv relácie a seriály	významné dokumenty	literárne diela	hudobné skupiny
zo zákulisia markizy	tolerančný patent	čin čin	smola a hrušky
komisár rex	košický vládny prog.	zlatá priadka	puding pani elvis.
nočná pyramída	zlatá bula sic.		orchester
	charta spojeních narod	dunajské povesty	no name
sobotné dialógy		danka a janka	i.m.t smile
pod lampou		rozprávky uja.	bratislava hot
sedem		z polovníckej kapsy	
adela show		budkáčik a dubkáčik	
na streche		zajko bojko	

Úvaha

1. som dobrým synom
2. ako si predstavujeme svoju budúcnosť
3. čo pre mňa a moju generáciu znamená tolerancia ?
4. čo ma najviac trápi ?
5. najlepšie , čo človek môže urobiť pre iných , je dobre vychovať svoje deti.
 - Najnáročnejší slohový útvar
 - Prejavuje sa v nej úroveň myslenia , zrelosť autora jeho pohľad , vzdelanie a skúsenosti
 - Vyskytuje sa aj v opise charakteristike či rozprávaný
 - Osobitným druhom úvahy je esej – úvaha na odbornú tému
 - Podľa charakteru spracovania sa úvaha člení :

1) vedeckú

2) umelec

3) publicistický

Jazyková stránka úvahy : presné vyjadrovanie : presne pomenovať javy a rozlišovať ich výslovnosť

Slov. Zásoba : úvaha využíva príslovky , prídavné a podstatné mená . slovesá majú hodnotiacu funkciu (prekvapiť , oceniť , zaujať)

Kompozícia : úvod – jadro – záver

Diskusní příspěvek

- Monologický prejav ktorý vychádza z reálnej situácie alebo fiktívnej predstavy
- Je to rečnícky prejav ktorým sa realizuje v malej skupine ľudí (výmena názorov na aktuálnu tému)

Kompozícia

1. Oslovenie vždy zakončujeme ! alebo ,
2. Úvod nadviazanie ,referát ktoré môže byť súhlasné alebo nesúhlasné
3. Jadro – vždy prvej osobe singuláru , vysvetľujeme , uvažujeme predstavujeme svoj názor alebo názor odborníkov , argumentujeme pomocou citátov , osobných skúseností alebo presných údajov.
4. Záver je potrebné napísať k čomu sme dospeli , osloviť poslucháčov , výzva a vyslovenie presvedčenia.

Literatúra : Stratená generácia

- Pojem zaviedla Gertruda Steinová ktorá použila výrok vy všetci ste stratená generácia
- Týmto názvom sa označuje skupina amerických spisovateľom narodených okolo roku 1900 ktorý prišli do EU v období prvej svetovej vojny a po jej skončení.
- Títo spisovatelia zobrazujú hrôzy vojny , vyjadrujúce pocity vojakov ktorý sa z vojny vrátili duševné zmrzačení a mali problémy z opätovným začlenením sa do spoločnosti
- Pre týchto autorov boli typické životné postoje ktorými dávali najavo svoj nesúhlas a nedôveru spoločnosti a odmietali tradičné americké hodnoty a boli zástancami hedonistického životného štýlu.
- Hlavným predstaviteľom bol Ernest Hemingway ktorý výrok Gertrúdy Steinovej v diele Slnko aj Vychádza

Literatúra sci-fy

- Fantastický prvok v literárnom diele spočíva zvyčajne v obraze sveta budúcnosti
- Využíva poznatky vedy a techniky
- Reprezentantom tejto literatúry Jules Verne zo svojimi Románovými víziami technického pokroku a objavovania sveta , napr. tajuplný ostrov , 20 mil. pod morom , cesta okolo sveta za 80 dny
- Znaky :
 1. Pocit ohrozenia v reálnom živote
 2. vedecké poznatky , témy ako upozornenie ľudstva na hroziace nebezpečenstvo
 3. spájanie fantastiky z alegóriou alebo utópiou (klonovanie , pestovanie tvorov na ťažkú prácu
 4. vplyv expresionizmu na nové postavy (rohot , mlok = rozumný tvor)

Predstaviteľ

■ Karel Čapek

Veľká epická próza

1. F.M. Dostojevskij – zločin a trest
2. J.C.Hronský - Jozef Mak
3. M.Figuli – tri gaštanové kone
4. D.Chrobák – drak sa vracia
5. J.D.Salinger – kto chytá v žite

Pojmy :

1. Epika – literárny druh , znaky , žánre
2. Román/novela
3. Realizmus -1) lyrizovaná próza – 2) expresionizmus -3) sociálny román -4) americká liter po r-1945-5)

Čo je epika – znaky epicky žánre epicky .

Román a poviedka + charakteristika

Margita Figuli 3 gaštanové kone , drak sa vracia Jozef Mak Jozef Cíger Hronský , J.D Salinger kto chytá v žite

Lyrizovaná próza charakteristika , realizmus

Sociálny a sociologický román

Neurčité slovesné

1. Neurčitok – písať , čítať počítať
2. Slovesné podstatné meno – písanie , čítanie , počítanie
3. Prechodník – píšu , čítajú , počítajú
4. Činné prídavné príslovie – píšu , čítajú , počítajú
5. trpné prídavné príslovie – písaný , čítaný , počítaný

Gejza Vámoš :

Predstaviteľ medzi vojnovej prózy

V jeho tvorbe sa odráža vplyv expresionizmu , naturalizmu

- román , posledné rozsiahle dielo
- podáva obraz o živote židovskej menšiny v posledných rokoch Rakúsko-uhorskej počas prvej svetovej vojny a po vojne
- ! odlomená haluz = Odpadlíci od židovskej viery
- Román sleduje 2 tematické okruhy : 1 asimilácia židov 2. Otázka výchovy nového človeka
- Román sa skladá z 3 častí : 1. Na voľné krídla 2. Popoludňajšia horúčka 3. Večerný spánok
- Autor zobrazuje všetky témy o ktorých hovorí z nevidanou úprimnosťou a jeho postavy majú výrazný charakter , no predovšetkým sa zamýšľa nad rovnoprávnosťou všetkých ľudí a nad tým ako by sa dali tieto náboženské otázky odstrániť

Dušan Dušek –

- Predstaviteľ prózy po roku 1945 znaky tvorby :
- Komickosť ; zmysel pre detail ; seba irónia ; hlavné postav alebo hrdinovia sú nenápadní drobný ľudia , nedôležitý nikam sa netlačia a nič veľké pre seba nechcú
- Témy – ľudská komunikácia, detstvo , ľudská osamelosť partnerská láska
- Regióny : Záhorie , Piešťany , Šaštín ,

Národný jazyk

- NR je prirodzený živý jazyk národného spoločenstva je územne diferencovaný sociálne rozvrstvený
- Znak národa : územie , vlajka , jazyk , tradície ,
- Formy NR : 1. Spisovná forma 2, štandardná forma 3. Subštandardná forma 4. Nárečová forma
- Pojmy : kodifikácie – uzákonenie a kodifikovať sa môže len spisovný jazyk ; kodifikačné príručky : Krátky Slovník Slovenského Jazyka ; PSP ; PSV ; kodifikátori Bernolák (1787) , štúr (1843) , Hatala (1852)
- Úzus : skutočný stav používania jazyka istá forma alebo spôsob používania jazykových prostriedkov
- Norma : súbor jazykových zákonitostí ktorý je v určitom období záväzný
- Spisovná forma :
- Celonárodná a celoštátna platnosť – reprezentatívna funkcia – spisovný , úradný a vyučovací jazyk – má prestížnu funkciu (dotvára osobnosť človeka)

Štandardná forma jazyka :

- Má celo národnú platnosť
- Používa sa v každodennej komunikácii
- Nedodržia všetky kodifikované zásady ale zachováva sa gramatická stavba spisovného jazyka a nepoužívajú sa často nespisovné tvary slov

Subštandardná forma :

- Má tiež celonárodnú platnosť ale využíva také množstvo nárečových
- prvkov že možno hovoriť o jej západoslovenskom stredoslovenskom a východoslovenskom variante

Nárečie

- Dialektizmy
- Územné
- Sociálne

jazyk časti národného spoločenstva na jednom presne vymedzenom území a sociálne jazyk skupiny ľudí s tým istým povolaním alebo s tými istými záujmami

Dramat. literatúra – tragická dráma

1. W. Shakespeare – Hamlet
2. Sofokles – Antigona
3. Ivan Stodola – Bačova žena
4. Ivan Bukovčan – kým kohút nezaspieva

Pojmy :

1. Dráma ako literárny druh : Znak : dialogickosť , dejovosť , akčnosť , prítomnosť , hovorovosť , nemá rozprávača

2. Žánre Drámy : 1. Hovorová P.: - komédia , tragédia , – 2. Hudobná → Muzikál : - muzikál , opera , opereta . 3. Mimická podoba (pantomíma)
3. Kompozícia → Vonkajšia → dejstva → výstupy → scény ; Vnútoraná → úvod → zápleтка → vyvrcholenie → peripetia → rozuzlenie

Tragédia :

- Základný dramatický žáner ktorý patrí medzi najstarší a ktorého hlavným znakom bol boj jednotlivca prípadne skupiny z nepriateľskými silami
- Hl. hrdina hoci je obdarený výnimočnými schopnosťami musí zahynúť a je to vždy nadpriemerný človek

DO NOT
COPY